

Úvod do problematiky, definice základních pojmů

15.9.2008

Na trhu práce nefungují standardní tržní mechanismy

- Preference zaměstnanců a zaměstnavatelů
 - Citlivost mezd na změny v nabídce a poptávce po práci může být nižší
 - Trh práce je segmentován
 - Na trhu práce se projevuje vliv kolektivního vyjednávání na mzdy
 - Trh práce je také výrazně ovlivňován ze strany státu
-

Důsledky nezaměstnanosti

- Ekonomické
- Sociální

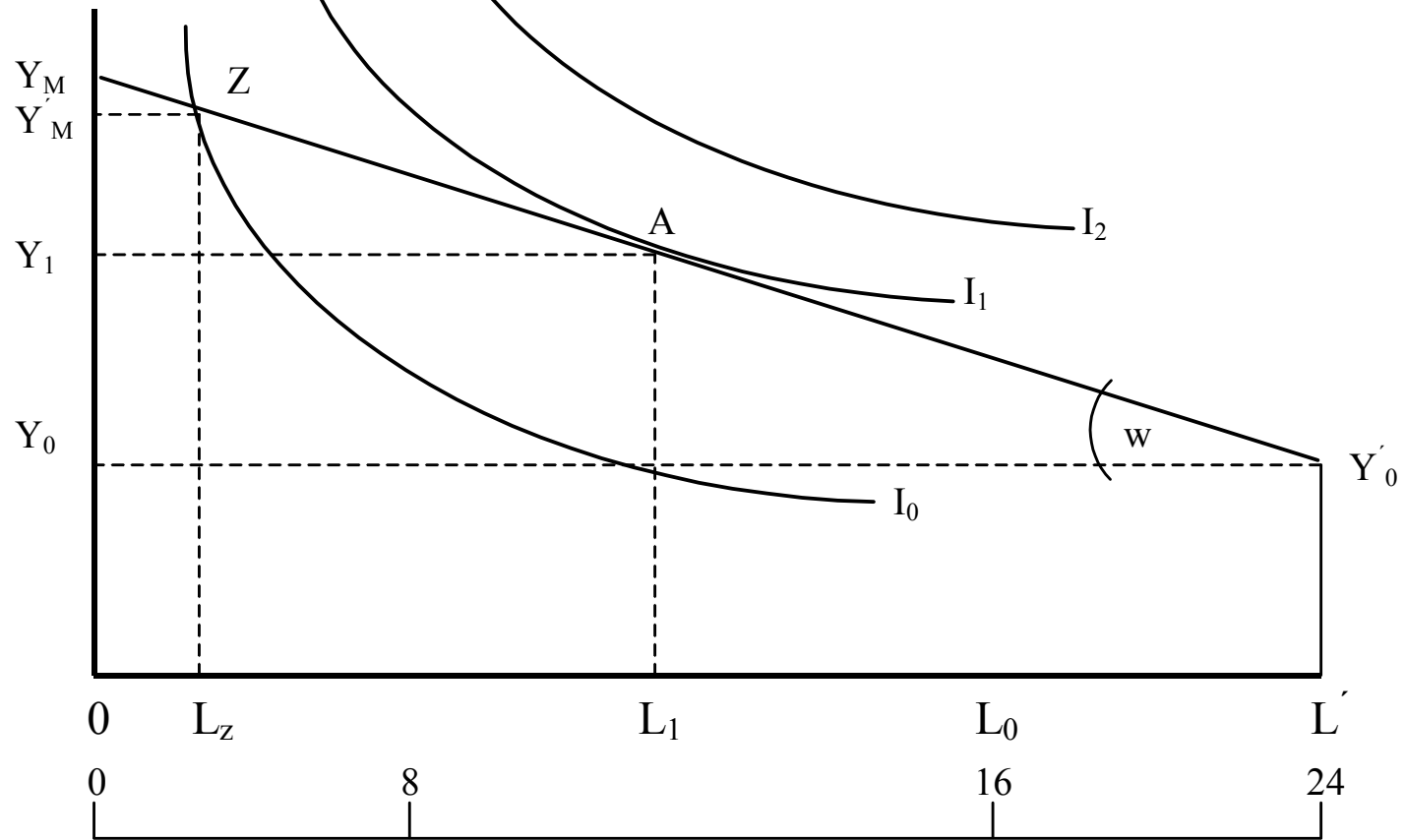

Nabídka na trhu práce

Nabídku definujeme jako „ochotu a schopnost pracovat určité množství času při alternativních mzdových sazbách v daném časovém období“

- individuální nabídka práce (substituční a důchodový efekt)
- tržní nabídka práce

Individuální nabídka práce – volba mezi

Hodiny volného času za den, L →

← Hodiny věnované práci za den, H

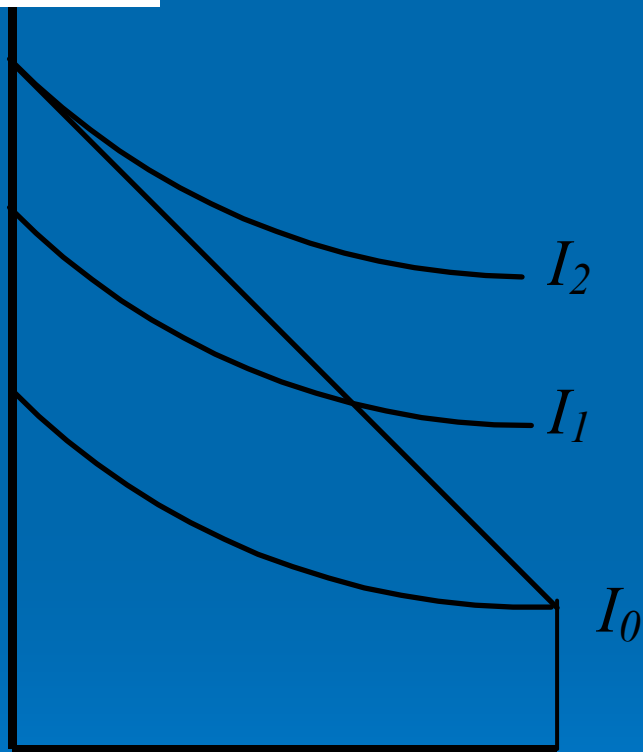
Individuální nabídka

- **Indiferenční křivky** - znázorňující různé kombinace volného času (L) a důchodu (Y), jakožto výsledku určitého počtu odpracovaných hodin. Tyto kombinace, kterých je na dané indiferenční křivce nekonečně mnoho, potom vedou ke stejné úrovni užitku.
- **Mezní míra** substituce volného času za důchod je definována jako objem důchodu, který musí být obětován, jestliže pracovník, při dané úrovni užitku spotřebuje jednotku volného času navíc.
- **Rozpočtové omezení**
- **Optimum**, tedy situace, kdy člověk dosahuje nejvyššího užitku při daném rozpočtovém omezení je tam, kde se linie rozpočtu dotýká nejvýše položené indiferenční křivky

Workoholik

důchod Y

A

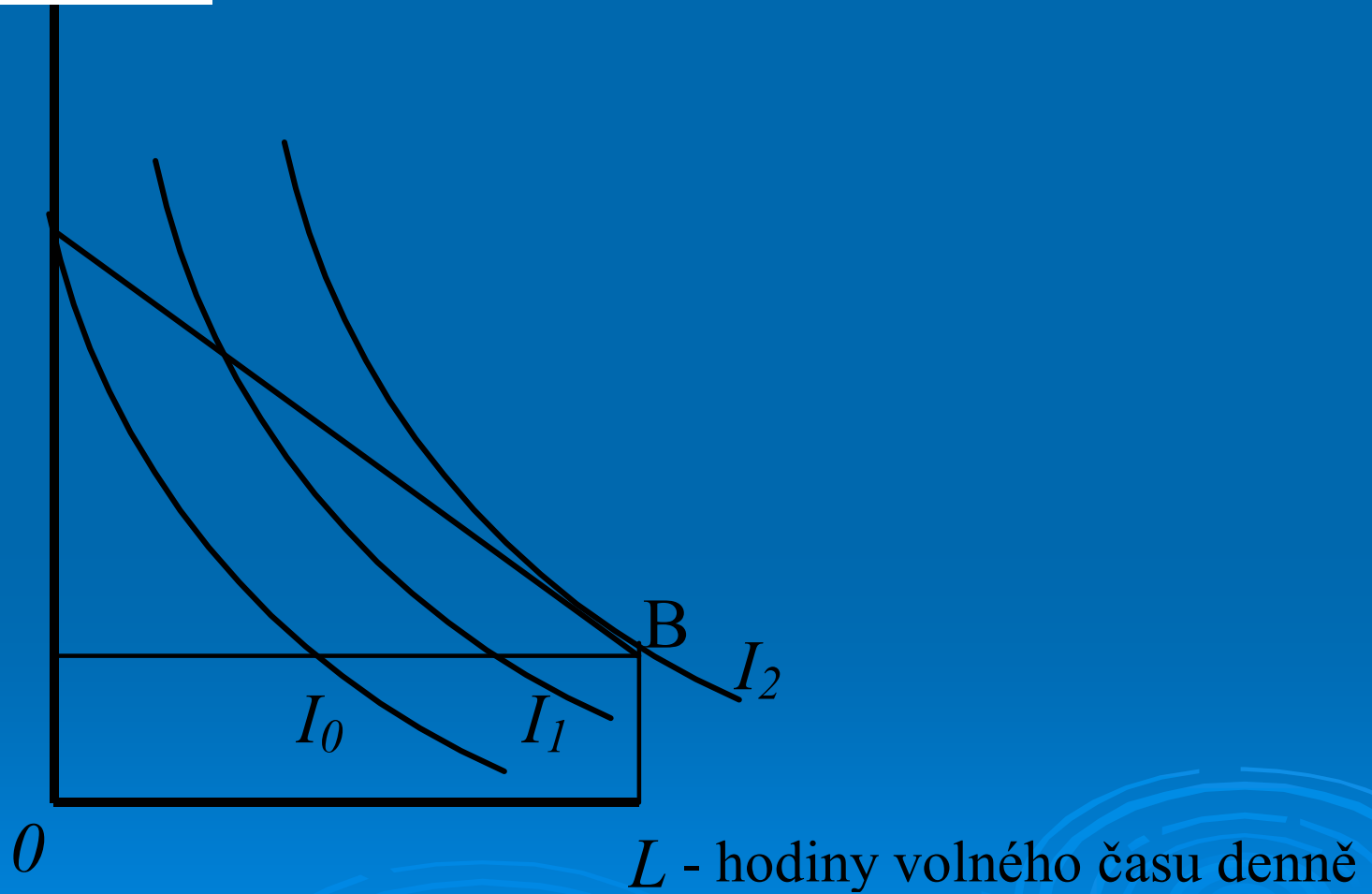

0

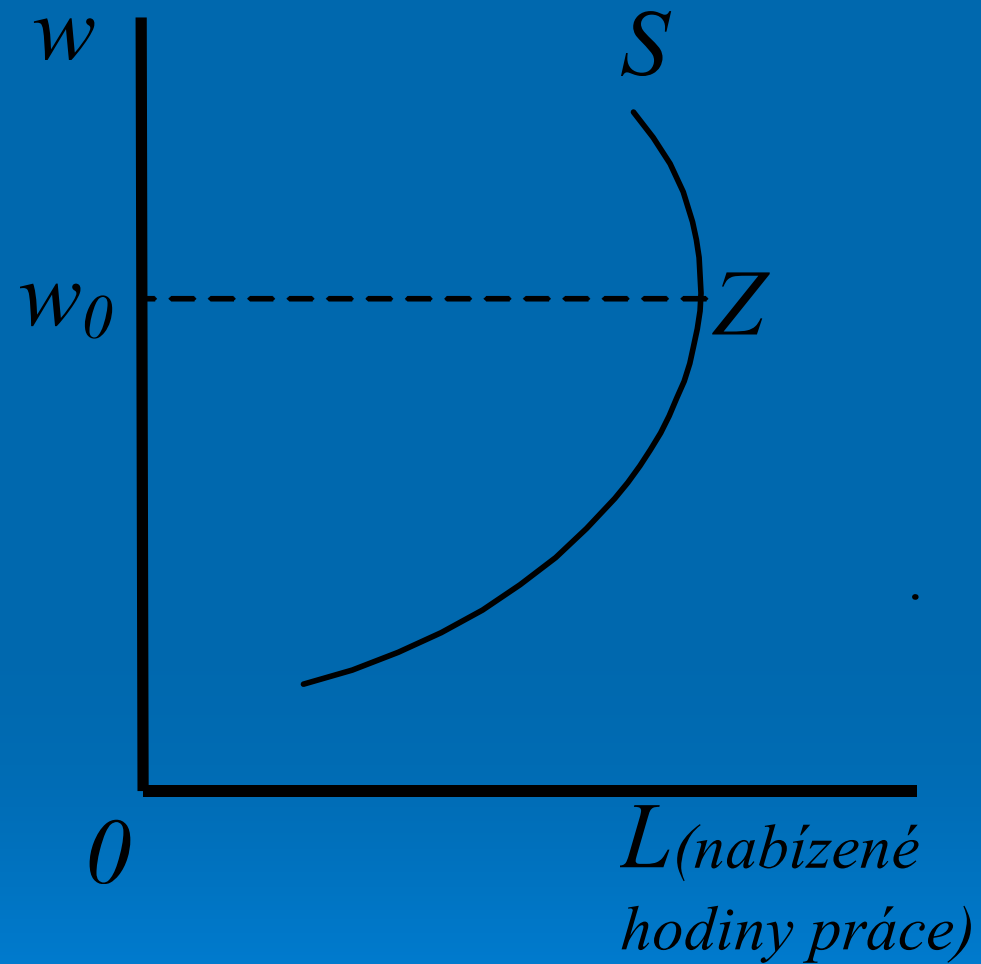
L - hodiny volného času denně

Non-participant

důchod Y

Individuální nabídka práce

Poptávka na trhu práce

Poptávku na trhu práce definujeme jako „množství práce, které je zaměstnavatel ochoten a schopen najmout při různých mzdových sazbách v daném časovém období.“

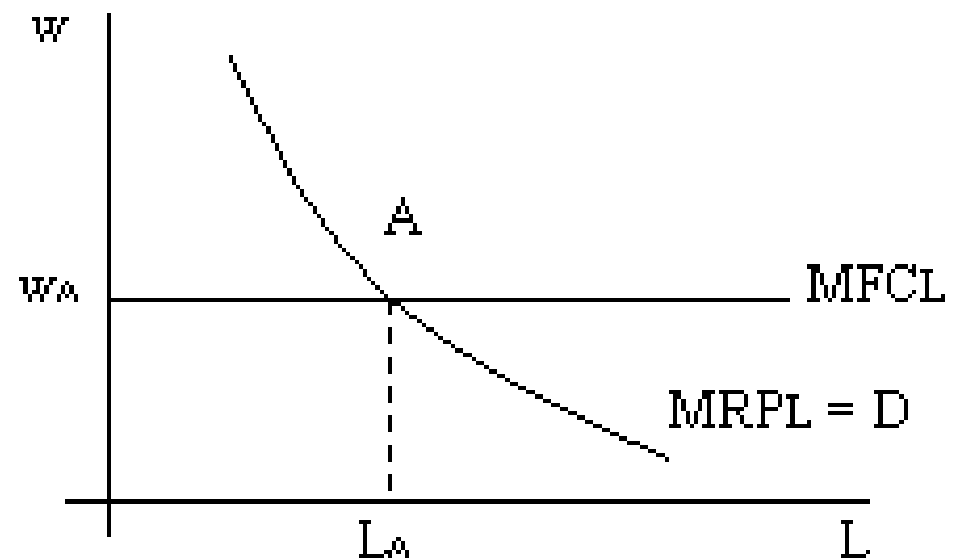
- odvozená poptávka
- Firma, která se nachází v rovnováze a zároveň maximalizuje zisk, bude zaměstnávat pracovníky až po bod, kdy příjem z mezního produktu práce je roven mezním nákladům na práci

Poptávka na trhu práce

Graf 1: Poptávka po práci

$$\text{MRPL} = \text{MFCL} = w$$

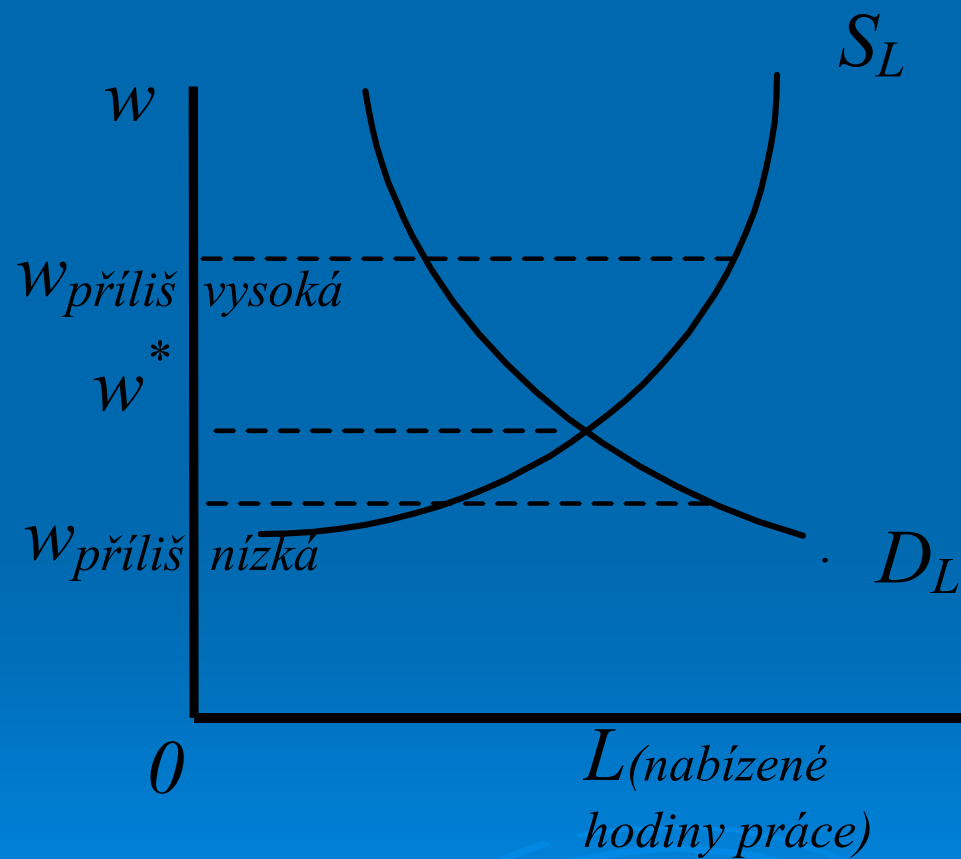
$$\text{MRPL} = \text{MPPL} * P$$

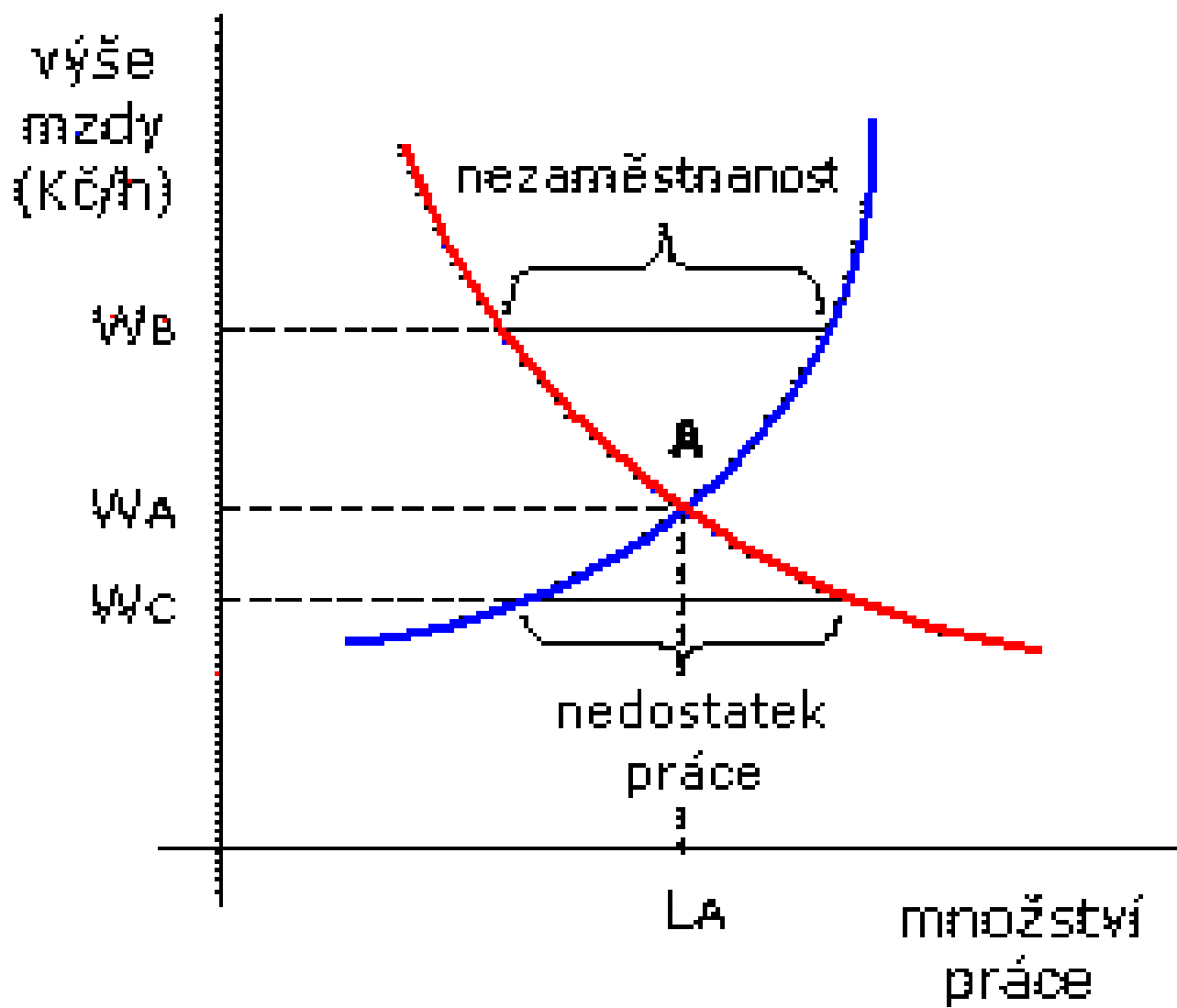

Rovnováha na trhu práce

- průsečík křivek tržní nabídky práce a poptávky po práci
- Rovnovážná mzda představuje takovou mzdovou sazbu, při níž se rovná množství nabízené a množství poptávané v daném časovém období.

Rovnováha na trhu práce

Nezaměstnanost

Kdo je zaměstnaný a kdo nezaměstnaný?

Zaměstnaný – vykonává jakékoliv placené zaměstnání

➤ Nezaměstnaný :

- schopný práce (věkem, zdravotním stavem, ale i osobní situací)
- chtějící zaměstnání (nyní, aktuálně)
- přes svoji snahu je v daný okamžik bez zaměstnání.

Typy nezaměstnanosti

Podle příčin vzniku

- Frikční
- Strukturální (technologická)
- Cyklická

Typy nezaměstnanosti

- **Skrytá nezaměstnanost**- nezaměstnaní, kteří nejsou registrováni, i když zaměstnání nemají a při dostatečné nabídce by je přijali.
- **Neúplná nezaměstnanost** - pracovníci, kteří musí akceptovat práci na snížený úvazek či práci, která plně nevyužívá jejich schopnosti a kvalifikaci.
- **Nepravá nezaměstnanost** –nezaměstnaní, ale ani tak nehledají práci

Typy nezaměstnanosti

- **Plná zaměstnanost** - Stav plné (potenciální) zaměstnanosti Při plné zaměstnanosti vyrábí ekonomika produkt na potenciální úrovni.
- **Přirozená nezaměstnanost** – Ta přibližně odpovídá velikosti nezaměstnanosti při plné zaměstnanosti.

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

- **Dobrovolně nezaměstnaný** je ten, kdo je ochoten přijmout práci pouze za mzdu vyšší, než ta, která převládá na příslušném odvětvovém trhu.
- **Nedobrovolná nezaměstnanost**
Tito lidé hledají práci a jsou ochotni pracovat za mzdu, která na trhu převládá. Dokonce někteří by byli ochotni pracovat za mzdu nižší: nemohou však pracovní místo najít.

Míra nezaměstnanosti

- Jeden z nejsledovanějších ukazatelů.
- Vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních (pracovní síla)
- 2 způsoby měření míry nezaměstnanosti
ČSÚ a MPSV
- Registrovaná a obecná míra nezaměstnanosti

Registrovaná míra nezaměstnanosti

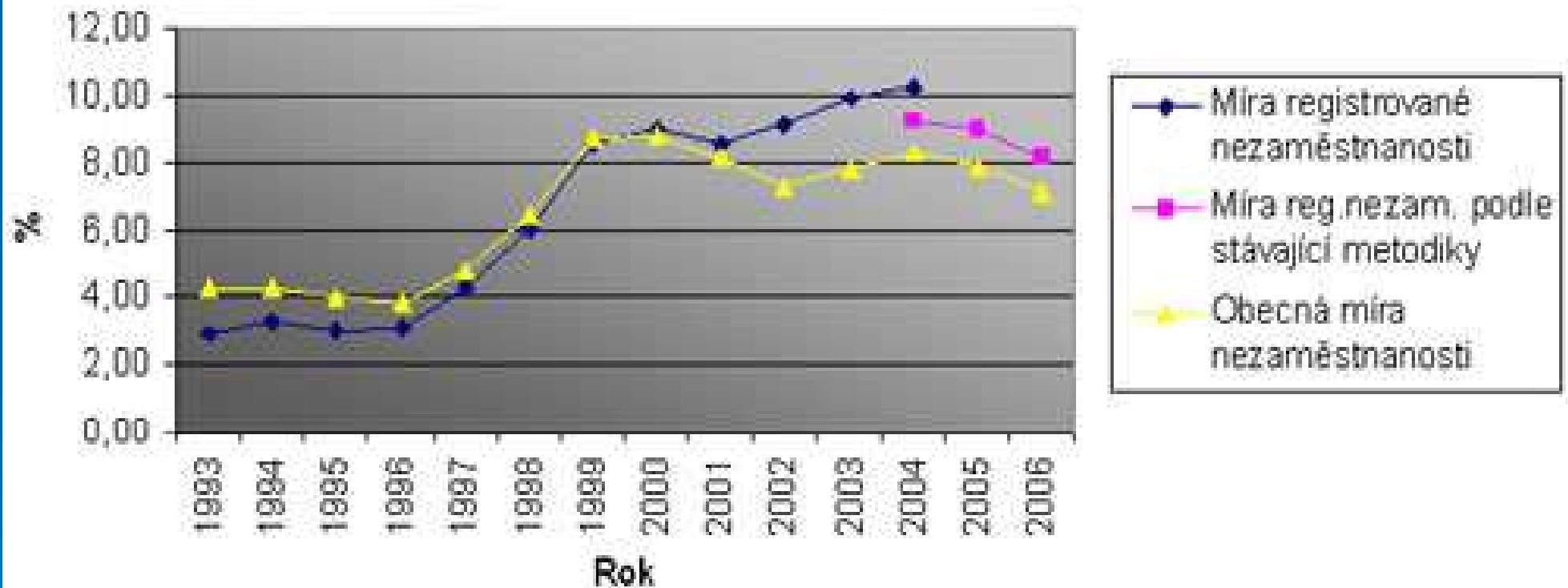
- MPSV
- Nezaměstnaní – registrováni na ÚP
- Od 2004 nová metodika výpočtu míry nezaměstnanosti

Nová metodika MPSV

- **Uchazečem o zaměstnání** je podle tohoto zákona pouze fyzická osoba, která není v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje soustavně pro povolání a osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce (§ 25, 435/2004, Sb. zákona o zaměstnanosti)
- **Dosažitelní neumístění uchazeči** - uchazeče o zaměstnání, trvale bydlící v příslušné oblasti, kteří nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu k zaměstnavateli ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost, a kteří požádali úřad práce o zprostředkování vhodného zaměstnání. Tyto osoby mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání.

Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost (v %)

Výpočet míry nezaměstnanosti

$$UR = ED/LF * 100 (\%)$$

UR – míra nezaměstnanosti

ED – přesná evidence registrovaných – dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání občanů ČR a EU, vedenou úřady práce podle bydliště uchazeče ke konci sledovaného měsíce

LF – zahrnuje:

A) počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků VŠP

B) počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání, zaměstnaných uchazečů EU registrovaných úřady práce (ÚP) a cizinců s platným živnostenským oprávněním

C) přesná evidence registrovaných – dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání občanů ČR a EU, vedená úřady práce podle bydliště uchazeče.

Obecná míra nezaměstnanosti

- Čtvrtletní speciální šetření (VŠPS)
- obecná míra nezaměstnanosti = podíl nezaměstnaných na součtu těchto nezaměstnaných a zaměstnaných VŠPS
- Rozsah šetření a charakteristika nezaměstnanosti plně odpovídají definicím ILO a Eurostatu

Obecná míra nezaměstnanosti

Mezi nezaměstnané zahrnujeme osoby ve věku 15 let a více, obvykle bydlící na sledovaném území, které ve sledované období souběžně splňovaly tři podmínky:

- 1) Byly bez práce během referenčního týdne, tzn. buď neměli práci nebo nebyly v práci (více než jednu hodinu) za mzdu,
- 2) V současné době byly připraveny k nástupu do práce, tj. během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku,
- 3) Aktivně hledaly práci.

Míra nezaměstnanosti – rozdíly v měření

MPSV	ČSÚ
Úplná evidence registrovaných uchazečů na úřadech práce (ÚP)	Výběrový soubor
Podmínky zjišťování údajů stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti	Dobrovolné anonymní zjišťování

Rozdíl mezi metodikou MPSV a VŠPS

Registrování uchazeči o zaměstnání nesplňující podmínky ILO pro zařazení mezi nezaměstnané	Registrování uchazeči o zaměstnání splňující podmínky ILO pro zařazení mezi nezaměstnané	Neregistrovaní nezaměstnaní splňující podmínky ILO pro zařazení mezi nezaměstnané	Zaměstnaní podle VŠPS (ILO) = pro obě míry nezaměstnanosti
Registrování na úřadech práce (MPSV)			
	Nezaměstnaní podle ILO (VŠPS)		
	Pracovní síla pro míru nezaměstnanosti VŠPS		
Pracovní síla pro míru nezaměstnanosti MPSV			Pracovní síla pro míru nezaměstnanosti MPSV

Údaje za rok 2007

- Obecná míra nezaměstnanosti za rok 2007 dosáhla v průměru 5,3 %. (registrovaná nezaměstnanost 6,6 %)
- Průměrný počet uchazečů registrovaných na ÚP v roce 2007 činil 392,8 tisíc.
- Počet VPM – 122 tisíc, počet uchazečů na 1 VPM měl v průměru hodnotu 3,2.
- Snížil se počet nově hlášených uchazečů.
- Absolutní pokles nezaměstnanosti osob starších 50 let, ale podíl vzrostl na 30,6 %.
- Poklesl počet dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 12 měsíců) na 48 tisíc.
- Snížení počtu i podílu osob 25 let
- Pokles míry nezaměstnanosti ve všech krajích.

Ekonomická aktivita

- Zvýšil se počet osob v produktivním věku, ale poklesl počet ekonomicky aktivních osob (zaměstnaní a nezaměstnaní)
- Růst ekonomicky neaktivních osob (zejména příprava na povolání – VŠ, SŠ)
- Míra ekonomické aktivity (MEA) – počet EA ve věkové kategorii 15 – 64 let k počtu osob ve stejné věkové kategorii, poklesla a činila 69,8 %.

Míra ekonomické aktivity podle věku (v %)

tab. č. 2

věkové skupiny	2006			2007		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	70,3	78,3	62,3	69,8	78,1	61,5
15 - 24	33,5	37,7	29,2	31,9	36,7	26,9
25 - 39	84,5	95,6	73,0	83,9	95,5	71,8
40 - 54	92,3	94,0	90,5	92,3	94,5	90,0
55 - 64	47,7	62,7	34,0	48,2	62,4	35,2
15+	59,3	68,6	50,5	58,8	68,3	49,8

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Míra ekonomické aktivity podle dosaženého vzdělání (v %)

tab. č. 3

dosažené vzdělání	2006			2007		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Základní vzdělání a bez vzdělání	22,1	26,5	19,7	21,8	26,8	19,1
Střední bez maturity	67,2	75,4	56,0	66,1	74,8	54,2
Střední s maturitou	66,2	73,1	61,1	65,9	72,8	60,6
Vysokoškolské	77,2	80,8	72,6	77,0	80,8	72,2

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Zaměstnanost

- Míra zaměstnanosti obyvatelstva ve věku 15-64 let 66,1 % (2010; 70 %)
- 57,3 % zaměstnaných žen (15-64 let) (60 %)
- Míra zaměstnanosti starších pracovníků (55-64 let) 46 % (50 %)

Míra zaměstnanosti podle věku (v %)

tab. č. 5

věkové skupiny	2006			2007		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	65,3	73,7	56,8	66,1	74,8	57,3
15 - 24	27,7	31,5	23,7	28,5	32,8	23,9
25 - 39	79,0	91,1	66,4	79,7	92,5	66,3
40 - 54	86,6	89,5	83,6	87,9	90,9	84,9
55 - 64	45,2	59,5	32,1	46,0	59,6	33,5
15+	55,0	64,6	46,1	55,6	65,5	46,4

Zdroj: ČSU – VŠPS

Počty zaměstnaných ve vybraných skupinách

tab. č. 6

	2006		2007		rozdíl 07 - 06	index 07/06
	tisíc	%	tisíc	%		
Zaměstnaní – celkem	4 828,1	100,0	4 922,0	100,0	93,9	101,9
z toho:						
- mající druhé (další) zaměstnání	103,6	2,4	80,5	1,6	-23,1	77,7
- úvazek na dobu neurčitou nebo jako podnikatel	4 472,9	92,7	4 565,3	92,8	92,4	102,1
- úvazek na dobu určitou	352,4	7,3	354,2	7,2	1,8	100,5
- na plnou pracovní dobu	4 585,4	95,1	4 675,6	95,0	90,2	102,0
- na zkrácenou pracovní dobu	242,0	4,9	245,9	5,0	3,9	101,6

Zdroj: ČSU - VŠPS

Sektorová a odvětvová struktura zaměstnanosti.

Sektorová struktura zaměstnanosti

tab. č. 9

	2006		2007		rozdil 07 – 06	index 07/06
	tisic	%	tisic	%		
C e l k e m	4 828,1	100,0	4 922,0	100,0	93,9	101,9
I. sektor	181,7	3,8	176,3	3,6	-5,5	97,0
II. sektor	1929,4	39,9	1979,3	40,2	49,9	102,6
v tom: průmysl	1493,0	30,9	1532,5	31,1	39,4	102,6
stavebnictví	436,3	9,0	446,8	9,1	10,5	102,4
III. sektor *)	2717,0	56,3	2766,5	56,2	49,5	101,8

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

*) vč. nezjištěné sektorové příslušnosti

Vzdělanostní struktura zaměstnaných

tab. č. 10

	Zaměstnaní 15 – 64					
	2006		2007		Rozdíl 07 - 06	Index 07/06
	tisíc	%	tisíc	%		
Celkem	4 769,4	100,0	4 855,9	100,0	86,5	101,8
z toho:						
základní vč. bez vzděl.	278,2	5,8	287,2	5,9	9,0	103,2
střední bez maturity	2011,2	42,2	2003,5	41,3	7,7	99,6
střední s maturitou	1779,5	37,3	1848,0	38,1	68,5	103,8
vysokoškolské	700,2	14,7	716,8	14,8	16,6	102,4

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Zaměstnanost a míra zaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR

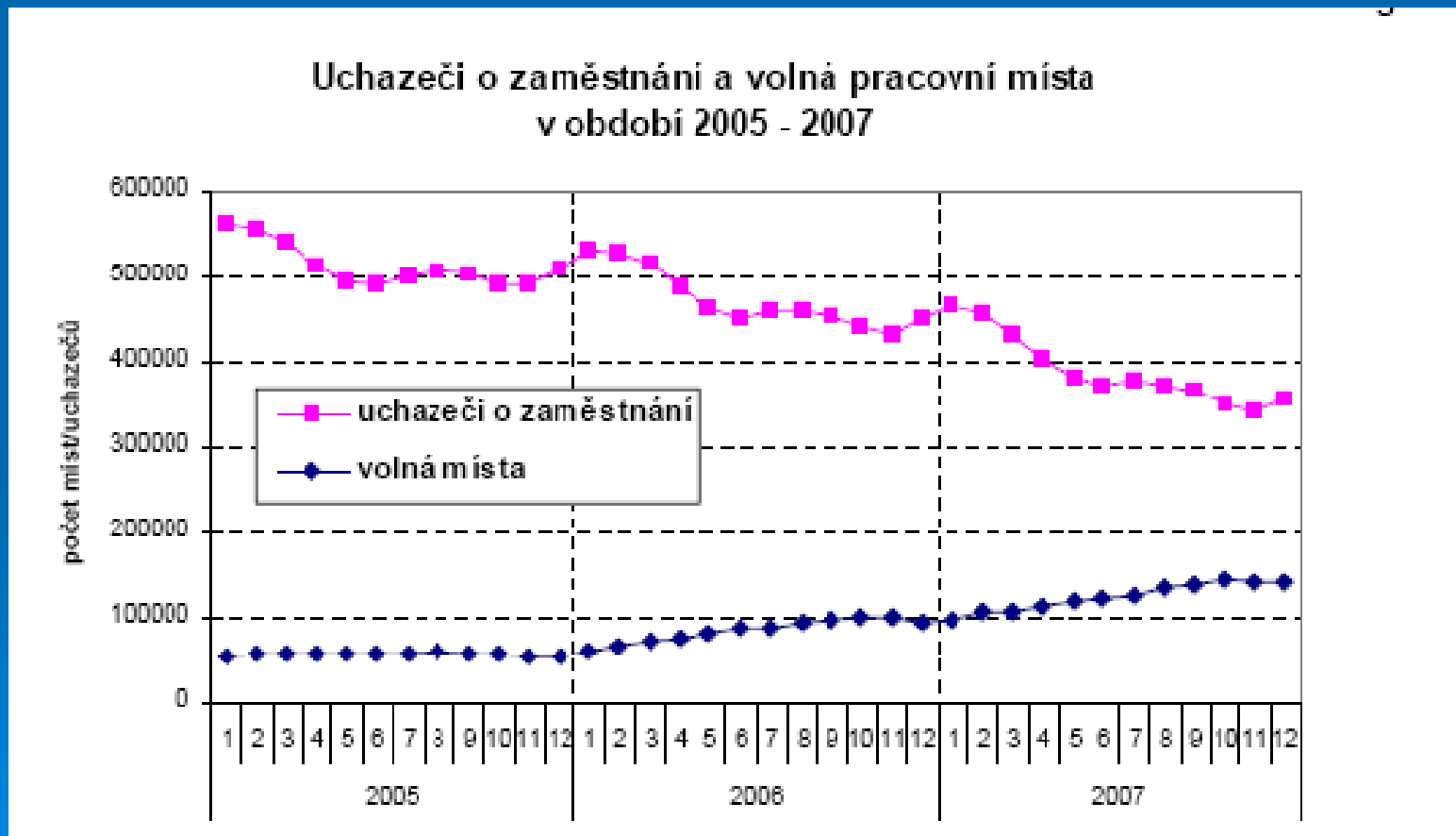
tab. č. 4

	zaměstnanost 15+ (v tis. os.)			míra zaměstnanosti 15 - 64 (v %)		
			rozdíl 07-06			rozdíl 07-06
	2006	2007		2006	2007	
Celkem	4 828,1	4922,0	93,9	65,3	66,1	0,8
Praha	627,2	632,4	5,2	71,6	71,6	0,0
Středočeský kraj	565,7	581,4	15,7	67,7	68,2	0,5
Jihočeský kraj	302,8	311,8	8,9	67,2	68,7	1,5
Plzeňský kraj	268,7	271,5	2,8	67,9	68,0	0,1
Karlovarský kraj	143,0	146,6	3,6	64,6	66,0	1,4
Ústecký kraj	363,1	361,6	-1,5	60,7	60,5	-0,2
Liberecký kraj	198,8	199,3	0,5	63,8	63,5	-0,3
Královéhradecký kraj	262,4	265,2	2,8	67,0	67,5	0,5
Pardubický kraj	237,6	240,1	2,5	66,2	66,6	0,4
kraj Vysočina	240,0	248,3	8,4	66,2	67,8	1,6
Jihomoravský kraj	515,7	532,1	16,4	63,4	65,1	1,7
Olomoucký kraj	292,2	295,9	3,7	63,8	64,3	0,5
Zlínský kraj	273,9	282,5	8,5	64,9	66,6	1,7
Moravskoslezský kraj	536,9	553,3	16,4	59,5	61,4	1,8

Zdroj: ČSÚ - VSPS

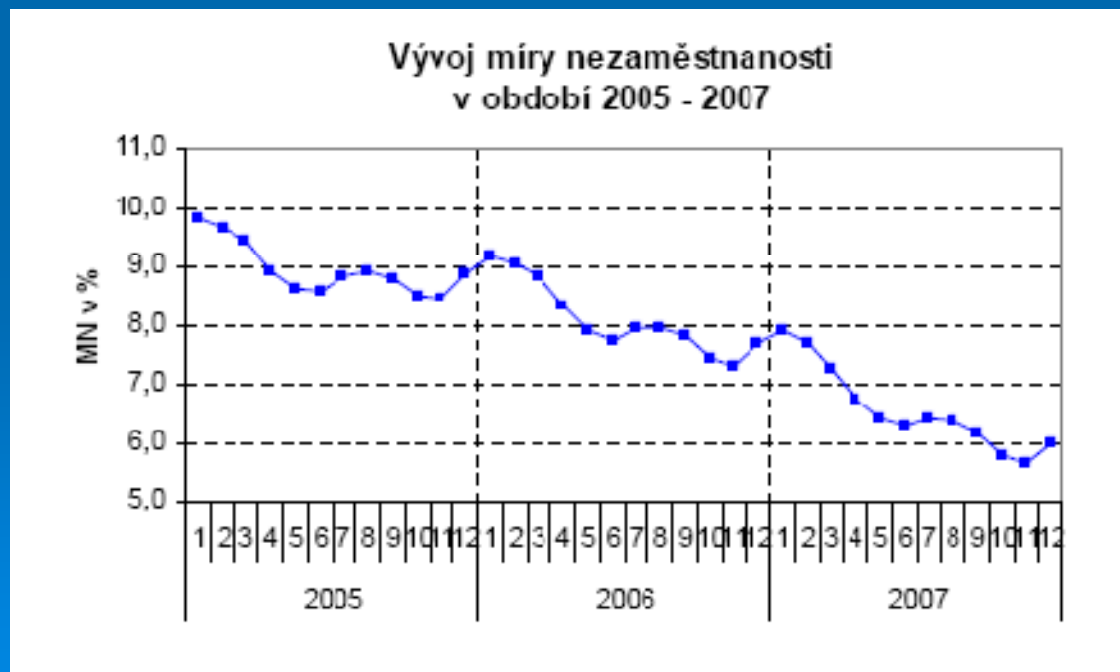
Nezaměstnanost v roce 2007

- Podíl dosažitelných 93,1 %.

Registrovaná nezaměstnanost 2007

- Míra registrované nezaměstnanosti k 31.12. 2007 činila 6 %
- Průměrná míra nezaměstnanosti činila 6,6 %.

Toky evidované nezaměstnanosti (v tis. osob)

tab. č. 14

	rok 2006	rok 2007	I. pololetí 2007			II. pololetí 2007		
			Celkem	I.Q	II.Q	Celkem	III.Q	IV.Q
nově evidovaní	610,7	558,5	274,6	157,4	117,2	283,9	149,6	134,3
z toho ženy	289,1	270,5	130,3	72,5	57,8	140,2	79,2	61,0
muži	321,7	288,1	144,3	84,9	59,4	143,7	70,4	73,3
vyřazení celkem	672,6	652,2	352,4	175,5	176,9	299,8	155,4	144,4
z toho:								
umístění ÚP	106,8	97,3	54,8	26,4	28,5	42,4	20,9	21,5
umístění jinak	323,1	314,4	175,0	87,8	87,1	139,5	72,4	67,1
vyřazení pro nespolupráci	87,0	97,2	48,2	21,9	26,3	49,0	24,1	25,0
vyřazení – ženy	316,0	318,0	163,5	84,7	78,9	154,5	81,1	73,4
z toho:								
umístěné ÚP	51,1	49,0	26,2	13,0	13,2	22,8	11,3	11,4
umístěné jinak	154,7	157,8	81,5	42,8	38,7	76,2	40,3	35,9
vyřazené pro nespolupráci	26,3	30,5	14,7	6,8	7,9	15,8	7,7	8,1
vyřazení – muži	356,6	334,2	188,9	90,8	98,0	145,3	74,3	71,0
z toho:								
umístění ÚP	55,6	48,3	28,6	13,4	15,2	19,7	9,6	10,1
umístění jinak	168,4	156,6	93,4	45,1	48,4	63,2	32,0	31,2
vyřazení pro nespolupráci	60,7	66,7	33,5	15,1	18,4	33,2	16,4	16,8

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

2.Čtvrtletí 2008

- Obecná míra nezaměstnanosti 4,3 %
- Registrovaná míra nezaměstnanosti 5,2 %.